

Avfallsplan 2020-2030

Del 1. Inledning

Innehåll

Bakgrund	3	Avfallsplanens koppling till globala, nationella, regionala och lokala mål Agenda 2030 och de globala målen	6
Syfte	3	EU:s avfallspaket	6
Syfte med avfallsplanen	3	Nationella mål	7
Organisation och ansvar	3	Regionala planer och program	7
Uppföljning	4	Kommunala planer och program	7
Framtagande av avfallsplanen	4	Lagstiftning, åtaganden, strategier, mål och översnimmelser kopplade till avfallsplanens målområden.	8
Avgränsning	5		
Läsanvisning	5		
Avfallshantering i Österåker 2021 och framåt	6		

Inledning

I alla kommuner ska det finnas en avfallsplan som innehåller mål och åtgärder för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för. Avfallsplanen är en del av renhållningsordningen, där även avfallsföreskrifter ingår. Renhållningsordningen antas av kommunfullmäktige. Avfallsplanens innehåll regleras av Naturvårdsverket¹.

Avfallsplanen beskriver hur Österåkers kommun ska arbeta med avfallshanteringen fram till år 2030. För varje mål finns ett antal åtgärder som ska genomföras för att uppfylla målet. Åtgärderna finns samlade i en handlingsplan som ska uppdateras årligen. Åtgärderna i handlingsplanen ska ingå i de kommunala bolagens och förvaltningarnas verksamhetsplaner.

1. NFS 2020:6

Bakgrund

SYFTE MED AVFALLSPLANEN

Syftet med Österåkers kommuns avfallsplan är att tydliggöra kommunens ambitioner inom avfallsområdet. Avfallsplanen ska skapa förutsättningar för en hållbar avfallshandling och utgår från avfallshierarkin, med särskilt fokus på att förebygga avfall och minska avfallsmängderna. Avfallsplanen ska också utgöra ett styrdokument och ligga till grund för kommunens och andra aktörers arbete inom avfallsområdet; exempelvis vid planering av nya områden och prövning av bygglov. Avfallsplanen ska också bidra till att minska miljöbelastningen från kommunens egen verksamhet.

Avfallsplanen vänder sig till alla som bor och verkar i Österåkers kommun och omfattar det avfall som uppkommer inom kommunens gränser. Särskilt fokus läggs på det avfall som kommunen ansvarar för, dvs både avfall som uppstår i hushåll, avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter, samt i viss omfattning avfall som uppstår i andra verksamheter.

BAKGRUND

Sedan 1990 finns krav på att det för alla kommuner i Sverige ska finnas en avfallsplan som antagits av kommunfullmäktige. Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet. Bestämmelserna finns i miljöbalkens 15 kapitel 41 §.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner ska avfallsplanens mål och åtgärder utgå från de nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Det ställs också krav på att en avfallsplan ska innehålla mål och åtgärder för att begränsa och åtgärda nedskräpning, samt att den ska framgå vilka styrmedel som avses användas för att nå avfallsplanens mål och genomföra åtgärder.

Denna avfallsplan ersätter den avfallsplan som gällde för Österåkers kommun under perioden 2012-2020.

ORGANISATION OCH ANSVAR

Kommunen ansvarar för att ta fram avfallsplanen, som antas av kommunfullmäktige. Kommunen utför också tillsyn enligt miljöbalken. För insamling och behandling av avfall från hushåll och i viss mån från verksamheter ansvarar Roslagsvatten, som handlar upp entreprenörer för insamling, transport och behandling av avfallet. Roslagsvatten ansvarar också för driften av återvinningscentraler m.m.

För insamling och återvinning av vissa typer av avfall, exempelvis förpackningar och elektronik, råder producentansvar. Det innebär att producenterna, inom de områden där producentansvar råder, ansvarar för att samla in och ta omhand uttjänade produkter. Producentansvaret är ett styrmedel för att uppnå miljömålen. Tanken är att det ska motivera producenterna att ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och inte innehåller miljöfarliga ämnen.

För genomförandet av avfallsplanen ansvarar både det kommunala bolaget Roslagsvatten AB och Österåkers kommun. De åtgärder och aktiviteter som planeras för att nå målen samlas i den handlingsplan som hör till avfallsplanen.

Både kommunernas och producenternas ansvar kommer att öka under de närmaste åren. Från och med 2023 ska bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper införas och för detta ansvarar producenterna. Kommunernas ansvar ökar då separat matavfallsinsamling ska erbjudas i hela kommunen från 2024. Kommunen ska också ta ett större ansvar för omhändertagande av hushållens bygg- och rivningsavfall. I samband med att EU:s avfallsdirektiv har implementerats i svensk lagstiftning har begreppet hushållsavfall ersatts av begreppet kommunalt avfall.

UPPFÖLJNING

Uppföljning av planen kommer att ske i slutet av år 2022, 2026 och vid planperiodens slut. Kommunens strategiska planeringsavdelning har det övergripande ansvaret för att uppföljning sker. Av handlingsplanen framgår vem som ansvarar för att följa upp de åtgärder som planeras för att nå målen.

FRAMTAGANDE AV AVFALLSPLAN 2030

Arbetet med att ta fram avfallsplanen har samordnats av Roslagsvatten och inleddes i början av 2019. Målområdena formulerades och antogs av kommunstyrelsen den 11 februari 2019. Förslag till mål och åtgärder inom varje målområde har därefter arbetats fram i samarbete mellan Roslagsvatten och tjänstemän på kommunens strategiska planeringsavdelning, väg- och trafikenhet, samt miljö- och hälsoskydds-enhet. Styrgruppen för arbetet har bestått av avfallschef, samhällsbyggnadschef samt miljö- och hälsoskyddschef.

Ett första förslag till avfallsplan remitterades internt bland tjänstemän på kommunens samtliga förvaltningar och bolag under november 2019 - januari 2020.

Utställning för allmänheten skedde i oktober-november 2020.

Inkomna synpunkter finns samlade i samrådsredogörelsen i Bilaga 7.

AVGRÄNSNINGAR

Avfallsplanen ska omfatta allt avfall som uppstår i kommunen och många av målen riktar sig till både de som bor och de som verkar i kommunen. Det största fokuset ligger dock på det avfall kommunen ansvarar för, dvs avfall som uppstår i hushåll² och avfall som liknar avfall från hushåll, men uppstår i verksamheter. Avfall som uppstår i hushåll är förutom det som läggs i den vanliga soptunnan exempelvis matavfall, grovavfall, farligt avfall, latrin och slam från enskilda avlopp. Från verksamheterna rör det sig exempelvis om städsopor och avfall från lunchrum. Kommunen ansvarar också för det kommunala verksamhetsavfallet, till exempel avfall från äldreboenden och skolor, men också avfall som uppstår exempelvis vid snöröjning och sopning av gator. Kommunen ansvarar däremot inte för att samla in och behandla övrigt verksamhetsavfall. En utförlig beskrivning av förhållandena i kommunen finns i Bilaga 2, Nulägesbeskrivning.

LÄSANVISNING

Avfallsplanen består av detta bakgrundsdokument, ett måldokument och åtta bilagor. Arbetet som ska leda fram till målen beskrivs i handlingsplanen. Måldokumentet inleds med en vision för 2030, följt av en redogörelse för kommunens mål för avfallshanteringen, uppdelade i sex målområden. Målens koppling till globala, nationella, regionala och kommunala mål och styrdokument redovisas vid respektive mål.

I bilagor återfinns uppföljning av föregående avfallsplan, nulägesbeskrivning, framtidsanalys, miljöbedömning, översikt över nedlagda deponier, styrmedel, samrådsredogörelse, och en ordlista.

2. Detta avfall kallades tidigare hushållsavfall, men numera används i stället begreppet kommunalt avfall.

Avfallshantering i Österåker 2021 och framåt

Att planera för rätt avfallslösning är viktigt – i synnerhet i en kommun som växer. När nya områden byggs, eller större ombyggnationer genomförs, måste det säkerställas att mark reserveras för avfallshantering. Beroende på områdets egenskaper väljs lämpliga insamlingssystem som kan erbjuda god service till invånarna med möjlighet till källsortering på ett enkelt sätt, samtidigt som arbetsmiljön är bra för de som samlar in avfallet. Avfallsplanering ska också ske så att behovet av transporter, liksom övrig miljöpåverkan, minimeras.

Idag (2020) samlas huvuddelen av det kommunala avfallet in via kärl, men det blir allt vanligare med maskinella tömningssystem. Ett exempel är underjordsbehållare som finns framförallt i flerfamiljshus. Andra exempel är sopsug och matavfallssystem för storkök där matavfall som malts i köksavfallskvärv samlas upp i en tank som töms med sugbil. För att hitta bra och effektiva lösningar måste varje område analyseras utefter sina förutsättningar. I Bilaga 2, nulägesbeskrivning samt Bilaga 3, framtida insamlingssystem finns detaljerad information om insamlingssystem och avfallsmängder.

AVFALLSPLANENS KOPPLING TILL GLOBALA, NATIONELLA, REGIONALA OCH LOKALA MÅL, AGENDA 2030 OCH DE GLOBALA MÅLEN

De globala målen är en del av Agenda 2030, en överenskommelse mellan FN:s medlemsländer som syftar till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa, samt att lösa klimatkrisen.

På en övergripande nivå kopplar avfallsplanens mål till de globala målen *Hållbar energi för alla, Hållbara städer och samhällen, Hållbar konsumtion och produktion, Hav och marina resurser, samt Bekämpa klimatförändringar.*

Figur 1 Avfallsplanen har kopplingar till flera av de globala målen.

EU:S AVFALLSPAKET

På EU-nivå finns kopplingar till EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi och avfallspaketet, där bland annat avfallsdirektivet ingår. Handlingsplanen för cirkulär ekonomi innehåller initiativ för att påverka produkters hela livscykel, från produktion och design till avfall, återbruk och återvinning. Fem sektorer där åtgärder i hela värdekedjan prioriteras pekas ut: plast, matavfall, kritiska råmaterial, bygg- och rivningsavfall samt biomassa och biobaserade produkter. Förutom avfallsdirektivet omfattar avfallspaketet direktiv om förpackningar och förpackningsavfall, deponering av avfall, elavfall, batterier och uttjänta fordon.

NATIONELLA MÅL

På nationell nivå kopplar avfallsplanens mål till generationsmålet³ och till de nationella miljö kvalitetsmålen; i första hand Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö och God bebyggd miljö⁴.

Figur 2 Avfallsplanens mål kopplar till generationsmålet och till de nationella miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö.

Sveriges avfallsplan och det förebyggande programmet "*Att göra mer med mindre*" beskriver den inriktning som är fastslagen politiskt genom mål, styrmedel och åtgärder samt pågående arbete och analys av den nuvarande situationen, men innehåller inga specificerade mål.

Avfall Sveriges 25/25-mål är ett frivilligt mål som Roslagsvatten valt att anta. Målet innebär att mängden mat- och restavfall ska minska med 25 % mellan åren 2015 och 2025.

REGIONALA PLANER OCH PROGRAM

De regionala planer och program som är av relevans för avfallsplanen är Klimat- och energistrategin, som tagits fram av länsstyrelsen i Stockholm, samt RUFSS 2050 och Klimatfärdplan 2050. RUFSS 2050 är den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen. Planen är tänkt att ligga till grund för bland annat kommunernas och regionens långsiktiga planering, och är en utgångspunkt för det regionala tillväxtarbetet, regionala strukturfondsprogram och infrastrukturplanering. Klimatfärdplan 2050 är en vägledande, strategisk handlingsplan för länets energi- och klimatarbete som är kopplad till genomförandet av RUFSS 2050⁵.

KOMMUNALA PLANER OCH PROGRAM

Följande kommunala styrdokument är av relevans för avfallsplanens mål: Översiktsplanen, Österåkers miljömål 2016-2019, Klimat- och energistrategin, Kemikalieplanen och Kostpolicy. Ett hållbarhetsramverk som samlar kommunens mål håller på att tas fram.

De globala, nationella, regionala och lokala mål som är av direkt relevans för avfallsplanens mål anges för respektive målområde i måldokumentet.

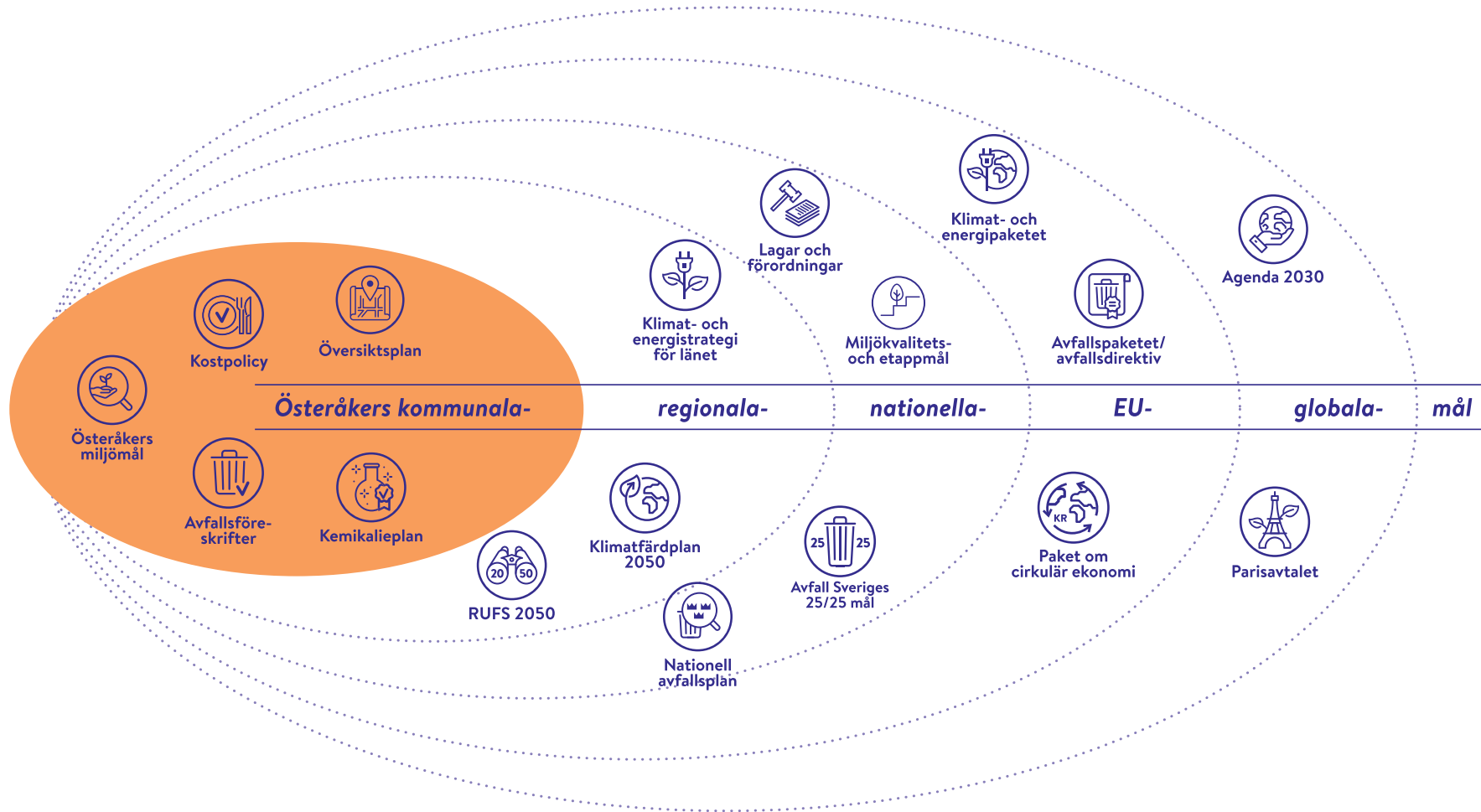

3. Riksdagens definition av målet: Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

4. Flera av dagens etappmål har 2020 som målår. Naturvårdsverket har i januari 2019 föreslagit nya etappmål, se Naturvårdsverkets rapport Fördjupad utvärdering av miljömålen.

5. Rufs.se

LAGSTIFTNING, ÅTAGANDEN, STRATEGIER, MÅL OCH ÖVERENSKOMMELSER KOPPLADE TILL AVFALLSPLANENS MÅLOMRÅDEN.

Figur 3 Lokala, regionala, nationella och globala mål, lagar m.m. som berör avfallsplanens målområden.

